

ISPITNI
CENTAR

**DRŽAVNO
TAKMIČENJE
▶ INFORMATOR ●●●**

**CRNOGORSKI - SRPSKI,
BOSANSKI, HRVATSKI
JEZIK I KNJIŽEVNOST**

Državno takmičenje iz predmeta **Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost** predstavlja važan korak u podsticanju i unapređivanju obrazovanja naših učenika, omogućavajući im da prodube svoje znanje i razumijevanje jezika i književnosti. Ovaj predmet ne samo da razvija jezičke vještine učenika, već doprinosi podsticanju kritičkog mišljenja, koje je ključno za njihovu budućnost. Jezik je temelj komunikacije, kognicije i razumijevanja, a kvalitetno ovladavanje jezičkim sistemom, funkcijama, ortografskim, ortoepskim i gramatičkim pravilima i njihovom upotrebom pozitivno utiče na sposobnost izražavanja i razumijevanja složenijih ideja i koncepata. Osim toga, maternji jezik se koristi kao jezik nastave na svim drugim predmetima, pa učenici kroz znanja i verbalne vještine stečene na ovom predmetu dobijaju osnovu koja im omogućava lakše savladavanje gradiva iz drugih predmeta.

Budući da je književnost izomorfna sa kulturom, u komunikaciji s književnim tekstovima učenicama i učenicima otkrivaju se raznoliki kulturni modeli, koji im omogućavaju upoznavanje najznačajnijih svjetskih kultura i tradicija. Međutim, nastava jezika i književnosti od presudnog je značaja i za formiranje identitetskih modela, čime ovo takmičenje dobija dopunsko semiotičko opterećenje. Savladavanjem najsuptilnije upotrebe jezika koja se ostvaruje upravo u književnim tekstovima, praćenjem semiotičkih i kulturnih procesa preko književnosti, kao i usvajanjem kulturnih kodova i komunikativnih strategija učenici se osposobljavaju da interpretiraju i kritički procjenjuju različite tekstove, čime razvijaju sposobnost samostalnog razmišljanja i argumentacije. Kroz nastavu ovog predmeta uočavaju značaj međusobnog razumijevanja, uvažavanja, timskog rada, saradnje, tolerancije, poštovanja različitosti, a posebno kulture dijaloga. Fiktivnost i osobene funkcije umjetničke istine, koja se artikuliše u književnom tekstu, u znatnoj mjeri učestvuju u formiranju aksiološkog (vrednosnog) sistema učenika, a razvijaju i njihov osjećaj za pravičnost.

Nastava maternjeg jezika i književnosti podstiče učenike da istražuju, postavljaju pitanja i razvijaju svoje potencijale, čime se doprinosi stvaranju obrazovanih, kritički nastrojenih pojedinaca spremnih da se suoče sa izazovima savremenog društva, jer je čitalačka pismenost, kao i poznavanje gramatičkih i pravopisnih zakonitosti, od suštinske važnosti za lični i profesionalni razvoj pojedinca. S tim u vezi, državno takmičenje iz ovog predmeta predstavlja podršku, a posebno promociju najdarovitijih učenika koji su potencijal i snaga budućeg razvoja našeg društva. Upravo zbog nemjerljive koristi koju učenici imaju od ovog predmeta, neophodno je organizovati takmičenje i provjeriti najbolje – posvećenike jeziku i književnosti koji teže da nauče više od gradiva predviđenog programom.

KATEGORIJE TAKMIČENJA

1. Osnovna škola

- ▶ šesti razred
- ▶ deveti razred

2. Srednja škola

- ▶ prvi i drugi razred
- ▶ treći i četvrti razred

OBLASTI TAKMIČENJA U SVIM KATEGORIJAMA

1. Jezik

Zadacima iz oblasti **jezika** provjerava se:

- ▶ znanje učenika o jeziku, jezičkoj strukturi; funkcijama jezika, svojstvima jezika, porijeklu jezika i pisma, jezičkim porodicama, jezičkom znaku;
- ▶ poznavanje istorije jezika, reformi i razvoja standardnog jezika;
- ▶ dijalektologija; dijalekti i narječja;
- ▶ razumijevanje procesa standardizacije i kodifikacije;
- ▶ poznavanje pravopisne i pravogovorne norme;
- ▶ fonetika, klasifikacije glasova i njihove artikulacijske i akustičke osobine;
- ▶ fonologija, fonema, alofon, glasovne promjene;
- ▶ prozodija: akcenti i kvantitet;
- ▶ morfologija, morfema, vrste morfema, alomorf, vrste riječi, gramatičke kategorije;
- ▶ tvorba riječi: kompozicija, derivacija, kombinovana tvorba;
- ▶ leksikologija, leksema, podjela leksike, leksičko-sematičke kategorije;
- ▶ frazeologija, definicije, osobine i klasifikacije frazeologizama;
- ▶ sintaksa sintagme;
- ▶ sintaksa rečenice;
- ▶ sintaksa padeža;
- ▶ sintaksa glagola;
- ▶ sintaksa teksta ili analiza diskursa;
- ▶ raslojavanje jezika: teritorijalno, socijalno, individualno i funkcionalno;
- ▶ pragmatika, upotreba jezika, govorni činovi.

2. Književnost

Preko zadataka iz oblasti **nauke o književnosti** provjerava se:

- ▶ znanje učenika iz teorije, istorije i metodologije književnosti;
- ▶ razumijevanje prirode književnosti i fenomena fiktivnosti;
- ▶ poznavanje estetske funkcije jezika;
- ▶ uočavanje svojstava pjesničkog jezika, njegove ambivalentnosti i autorefleksivnosti;
- ▶ sposobnost da primijene usvojene književnoteorijske pojmove u interpretaciji genološki raznolikih književnih tekstova;
- ▶ razlikovanje lirskog, narativnog i dramskog diskursa;
- ▶ prepoznavanje poetičkih osobina književnog teksta i svrstavanje u adekvatnu stilsku formaciju;
- ▶ vladanje sistemom stilske figuracije;
- ▶ sposobnost identifikovanja elemenata narativne strukture, poput pripovjedača, pripovjedačke situacije, tačaka gledišta (ideološke, frazeološke, prostorno-vremenske

- i psihološke), formi pripovijedanja, likova, fabule i sižea, hronotopa (vremena i prostora), temporalne organizacije, spacijalne organizacije, motivacionih mehanizama, tehnika introspektivnog modelovanja likova, kompozicionih sekvenci, dinamičkih i statičkih motiva, lajtmotiva, retardacionih sredstava, deskripcije, komentara (refleksije), dominacije ikoničkog znaka i slično;
- ▶ uočavanje elemenata i svojstava lirske strukture i poznavanje fenomena stiha – nenarativnosti, ponašanja sintakse u stihovano raščlanjenom govornom nizu, ritmičko-metričke paradigme, ponavljanja elemenata iskaza, konstruktivnih granica stiha, prozodijskih faktora, iktusa, izosilabizma, slobodnog stiha, rime, strofe, lirskog subjekta, asocijativnog principa motivacije, stilogenosti jezičkih sredstava, ose selekcije verbalnih jedinica, ose kombinatorike verbalnih jedinica, dominacije statičkih motiva, naglašenog prisustva ekspresivnih (emotivnih, indeksnih) znakova, stalnih pjesničkih oblika i slično;
  - ▶ razumijevanje organizacionih principa dramskog diskursa i poznavanje – oblika govora u drami, funkcija dinamičkih motiva u razvijanju dramske radnje, tri dramska jedinstva, faza u razvitku dramske radnje, jezičkih funkcija u dijalogu, uočavanje sukoba, likova (lica, karaktera, *dramatis personae*) i njihovih dramskih funkcija (protagonist/antagonist), načina karakterizacije likova, deiktičnosti i performativnosti dramskog diskursa, istorijski uslovljenih oblika drame, osnovnih dramskih tehnika, funkcionisanja govornih činova u drami, kompozicionih sekvenci, scenskog jezika, konstruktivnih principa antidrame i slično;
  - ▶ prepoznavanje metoda unutrašnjeg i spoljašnjeg pristupa književnom tekstu.

Učenici na testu treba da pokažu znanje koje u određenoj mjeri prevazilazi sadržaje obuhvaćene nastavnim programom, odnosno treba da razumiju pisane informacije i primjenjuju jezičke zakonitosti koristeći prethodno znanje i iskustvo, kao i čitav spektar tekstualnih i situacionih smjernica koje su često društveno i kulturno uslovljene.

Učenici će za analizu dobijati isključivo književne tekstove: narativne, lirske i dramske, kako one koji su propisani kanonom, tako i one koji su ponuđeni kao dopuna školskih programa.

Izbor tekstova vrši se u zavisnosti od uzrasta učenika i nivoa učenja, dok vrste zadataka i metode testiranja su iste u svim kategorijama takmičenja.

PRAVILA:

- ▶ takmičar/takmičarka piše ijekavicom, ćirilicom ili latinicom, jotovanom ili nejotovanom varijantom, štampanim ili pisanim slovima (ako piše štampanim slovima, mora istaći veliko slovo);
- ▶ odgovori moraju biti gramatički i pravopisno tačno napisani;
- ▶ odgovori moraju biti napisani hemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđenom mjestu (zabranjena je upotreba olovke piši-briši jer se mastilo ne smije obrisati);
- ▶ ukoliko takmičar/takmičarka pogriješi, odgovor može precrtati i napisati novi istom hemijskom olovkom;
- ▶ nije dozvoljena upotreba korektora.

Dozvoljeni pribor za rad: grafitna olovka, gumica, plava ili crna hemijska olovka. Grafitna olovka se može koristiti u toku rada ali konačan odgovor mora biti napisan hemijskom olovkom.

Nije dozvoljena upotreba: mobilnog telefona i bilo kog drugog elektronskog pomagala.

VAŽNO: Detaljnije procedure i pravila takmičenja opisani su u STRUČNOM UPUTSTVU ZA DRŽAVNO TAKMIČENJE UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA

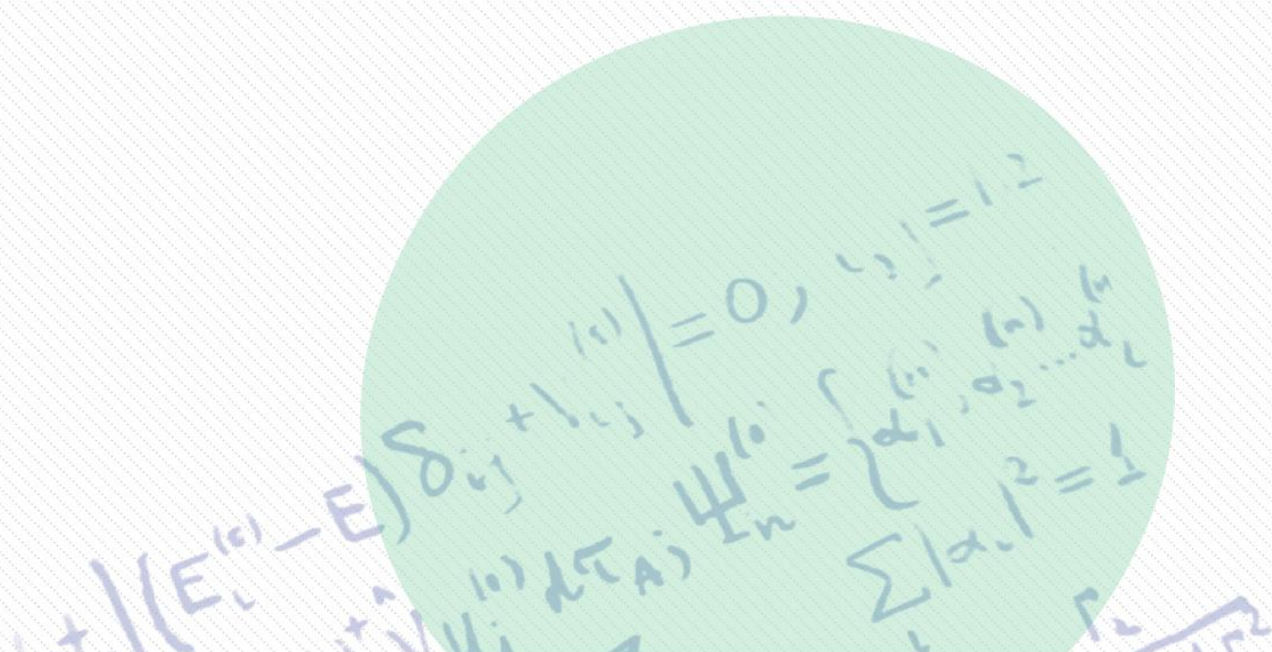
VRIJEME TRAJANJA TESTA	Šesti razred: 90 minuta Deveti razred: 90 minuta Prvi i drugi razred srednje škole: 120 minuta Treći i četvrti razred srednje škole: 120 minuta	
Oblasti	Jezik: <ul style="list-style-type: none"> ▪ fonetika ▪ fonologija ▪ ortografija ▪ prozodija ▪ morfologija ▪ tvorba riječi ▪ leksikologija ▪ sintaksa ▪ semantika 	Književnost: <ul style="list-style-type: none"> ▪ teorija književnosti • istorija književnosti • analiza književnog teksta
Broj tekstova po kategorijama	<ul style="list-style-type: none"> ▪ šesti razred: 2 teksta (1 lirski tekst, 1 narativni tekst) ▪ deveti razred: 3 teksta (1 lirski tekst, 1 dramski tekst, 1 narativni tekst) ▪ drugi razred srednje škole: 5 tekstova (2 lirska teksta, 1 dramski, 2 narativna teksta) ▪ četvrti razred srednje škole: 7 tekstova (2 lirska teksta, 2 dramska teksta, 3 narativna teksta) 	
Udio u testu	Jezik	Književnost
	50 bodova	50 bodova
Vrste zadataka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ višestruki izbor ▪ alternativni izbor ▪ kratak odgovor ▪ zadaci povezivanja ▪ zadaci ređanja ▪ zadaci dopunjavanja ▪ transformacija rečenice (jezik) 	

Informator pripremile:

dr Tatjana Đurišić Bečanović, Filološki fakultet, Nikšić

dr Rajka Glušica, Filološki fakultet, Nikšić

Dragana Nenadović, Ispitni centar, Podgorica

▶▶▶ www.iccg.co.me

